

ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ

E-mail: kmpzt@ukr.net

Число 15 (35)
серпень
2018 р.

За вас правда, за вас слава і воля святая!

Газета ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»

Ми тут: <http://www.kmpzt.org.ua> На фейсбуці — у групі "ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ"

СЛОВОМ І СТЕКОМ

(Читайте на 3-й стор.)

ПОЛІТ КРІЗЬ ТЕМРЯВУ: ДВНАДЦЯТЬ РОКІВ

ЯК СВДЧИТЬ про це запис у щоденнику, дванадцять років тому, 14 серпня 2006-го року, ми разом з Олександром ЧИЖИКО-ВИМ здали в Криворізьку міську друкарню матеріали для першого числа нашої просвітнянської газети «ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ» як видання міського об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА, а підписане до друку це число було наступного дня, 15 серпня, о 14.45, вийшло у світ 16 серпня, в середу, а разом з Оленою МАКОВИЙ ми забрали його з друкарні 17-го. Так і почалася вже дванадцятирічна історія газети, яка й досі є єдиною в місті незалежною україномовною.

В першому зверненні до чита-

чів голова криворізького міського об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА, народний депутат України першого скликання Микола КОРОБКО написав: «Наше Товариство покликане, в першу чергу, сприяти утвердженню української мови як єдиної державної мови в усіх сферах суспільного життя, своєю діяльністю утверджувати в суспільстві принципи гуманізму, взаєморозуміння, співробітництва, релігійної та громадянської злагоди, лояльного ставлення громадян до держави. Перед нашою майже мільйонною міською громадою постає неймовірно складний клубок духовних, екологічних, економічних та правових проблем, і їх

активне громадське обговорення надасть владі обов'язку бути відповідальною перед громадою. Ми сподіваємося, що наш часопис стане в нагоді широкому колу читачів як засіб незалежного та неупередженого спілкування».

Восьме число газети (в грудні) відкривалося матеріалом під назвою «Про нас прочитали в Америці», де, зокрема, йшла мова про таке: «Як це не дивно, але більше українців дізналося про вихід перших шести чисел газети «Промінь Просвіти» не в Кривому Розі чи області, а за кордоном України, передусім – у Сполучених Штатах Америки. Це тому, що редактор газети української діаспори «Свобода» Ірена ЯРО-

ЧИТАЙТЕ В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

- ❖ про участь активістів ГО «КМПЗТ» у громадських слуханнях і про деякі документи з цього приводу;
- ❖ про те, чому українці бояться бути українцями;
- ❖ про неповторну творчість криворізького скульптора і поета;
- ❖ про те, чому радіють археологи з Дніпра і як дніпряни дивляться на питання з обмеження економічних відносин з Російською Федерацією;
- ❖ про тексти зі збірки криворізького літератора та інші матеріали.

СЕВИЧ відгукнулася на запит від нашої редколегії й надрукувала коротку інформацію про нас та наше прагнення знати, як живеться українцям у США. З'явилась ця інформація з адресою «Промінь Просвіти» і на інтернет-сайті «Свободи». Причому 46-те число цієї газети від 17 листопада 2006 року надіслали в Україну поштою, і за три дні, якраз напередодні річниці Майдану, Дня Свободи, газета була у нас в редакції. За це ми глибоко вдячні нашим колегам».

Та в матеріалі під назвою «Партизани на вулиці ЛЕНІНА, або Хто готує відбивну із «Просвіти»?», який вийшов у 55-му числі, в жовтні 2008 року, вже говорилося про те, що під проводом представників партійних структур так званого демократичного спрямування у тодішньому Дніпропетровську відбулася рейдерська атака на обласну «Просвіту». А 31 січня 2009-го вже відбулася й рейдерська атака, спрямована проти криворізького міського об'єднання ВУТ «Просвіта» під час проведення звітно-виборної конференції. Але криворізьці вистояли і в числі 12-му за 2009-й рік газета відкрилася заявою редакційної колегії під назвою «У «Просвіті» найголовніший голова «обирає» голів місцевих організацій». Ось її висновок із запитанням: «Позиція членів Головної ради, зокрема, голів обласних організацій, які входять до неї, не може не дивувати. Їх не зацікавило, чому у графік проведення обласних звітно-виборних конференцій не був включений Дніпропетровський край і яким чином з'явився новий «голова» Дніпропетровської обласної організації товариства «Просвіта» та ще багато чого з того, що накручено навколо неї. Можливо, за стараннями у розбудові громадянського суспільства не вистачило часу?».

Після того, в серпневому числі, була вміщена заява криворізьких просвітян під заголовком VIII з'їзд... визнати таким, що не відбувся». Навіть її початок дуже красномовний, де йдеться про наступне: «Як стало відомо із повідомлень засобів масової інформації, 19 червня поточного року в місті Києві відбувся VIII з'їзд Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА. На цьому з'їзді була відсутня офіційна делегація Дніпропетровського обласного об'єднання, що входить до складу згаданого товариства. Головна рада Товариства, яка згідно статутної норми, скликає з'їзд, не включила Дніпропетровське обласне об'єднання у графік проведення обласних

конференцій, не залучила організацію до роботи з підготовки з'їзду та офіційно не повідомила про норму представництва, дату і місце проведення з'їзду».

Центральний офіс перестав фінансово та іншими способами підтримувати випуск газети «Промінь Просвіти», а навпаки: вдавня до інших дій, які згодом призвели до того, що газета наша не була включена до каталогу передплатних видань. Тож у часи Революції Гідності й розгортання війни Росії проти України, що почалася з анексії Криму, ми опинилися в дуже складній ситуації. Через це наприкінці 2013-го року, в числі 24-му, вийшла редакційна стаття під заголовком «Промінь Просвіти» не зламати!» зі зверненням до наших читачів. Ось один із її головних моментів: «

На припинення виходу нашої газети новоспечене «керівництво» просвітян сподівалося з перших днів вчиненого перевороту. До цього, в першу чергу, доклали зусилля апаратники мовчавської кухні: п.п. Сергій ДОВГАЛЬ, Микола КРАМАРЕНКО, Олександр МЕЛЬНИКОВ, Юрій РОМАНЕНКО, Любов БАЛАБАТ, Юлія ЛЕБЕДИНЕЦЬ. Закриття газети жадав і П. МОВЧАН, який за списком партії «ВО «Батьківщина» ніс свою суперечливу місію народного депутата України. Жадав, але не міг наважитися встряти в резонансну роль інквізитора по відношенню до просвітянського видання, яке набуло позитивної репутації серед просвітян області, і його бажання покінчити з газетою мало реальну підставу: його від самого початку не влаштовував критичний дух видання. За весь період існування газети від 2006 року він, щорічно отримуючи з державного бюджету на просвітянські заходи суми, що позначалися мільйонами гривень (для прикладу, у 2010 році - 3200, 0 тис. грн.), заледве півтора роки виділяв кошти на друк «Променя Просвіти». Тим паче, що кількість періодичних просвітянських друкованих видань по всій Україні можна перерахувати на пальцях однієї руки...».

Тож внаслідок цих та інших дій ми й змушені були припинити випуск газети «Промінь Просвіти», зареєструвавши нову (під назвою «Промінь Просвіти Є») як видання Криворізького міського правозахисного товариства, що почало виходити в світ з березня 2017 року, здолавши темряву тих перешкод, аби й далі висвітлювати все те важливе, що відбувається в нашому місті, області та в незалежній Україні в цілому.

Сергій ЗІНЧЕНКО.

ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство» у складі чотирьох осіб взяла участь у громадському слуханні, що відбулося 19 липня поточного року, щодо звіту оцінки впливу на довкілля (ОВД) планованої діяльності ТОВ «Схід руд трейд» в Тернівському районі у місті з видобутку залізистих кварцитів для отримання залізозмісної добавки до цементу. Незважаючи на те, що, згідно закону, громадські слухання проводяться за місцем провадження планованої діяльності або в адміністративному центрі адміністративно-територіальної одиниці, яка може зазнати впливу планованої діяльності, департамент екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації провів їх далеко від території Тернівського району, в мікрорайоні Всебратське-2, що в Центрально-Міському районі. Розрахунок організаторів слухань простий: позбавивши можливості присут-

У Криворізькому правозахисному

ності потенційних учасників з Тернівського району, погодити можливість відкриття кар'єру із застосуванням буро-вибухових робіт без зайвих дискусій із населенням району. Адже затверджений порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля передбачає, що у разі неявки представників громадськості на громадські слухання вони вважаються такими, що відбулися. В процесі обговорення свої критичні зауваження висловили М. КОРОБКО, В. НАЛУЖНИЙ і О.ЧИЖИКОВ, які однозначно відзначили, що планована діяльність ТОВ «Кривбас Цемент Пром» з видобутку корисних копалин в районі балки Північна Червона позначиться непоправними екологічними наслідками. Ведення гірничих робіт фактично призведе до знищення унікальних об'єктів ПЗФ державного та місцевого

значення, біорізноманіття яких складають майже 400 видів рослин, що включають близько 50 видів рідкісних і зникаючих рослин, і створює додаткове техногенне навантаження на безпеку проживання населення. Учасники обговорення категорично заявили, що звіт оцінки впливу на довкілля (ОВД) планованої діяльності ТОВ «Кривбас Цемент Пром» **не може бути схвалений до практичного впровадження.**

Згідно з законом, висновок з оцінки впливу на довкілля надається суб'єкту господарювання протягом 25 робочих днів з дня завершення громадського обговорення. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, приймаючи рішення про провадження планованої діяльності, зобов'язані врахувати висновок з оцінки впливу на довкілля.

4 серпня голова організації М. КОРОБКО звернувся до міністра екології та природних ресурсів України п. СЕМЕРАКА з проханням повідомити, у який спосіб Міністерство у порядку нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства у випадку з департаментом екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації здійснити перевірку зафіксованих нами правопорушень у сфері оцінки впливу на довкілля та які позови до суду чи подання до правоохоронних органів будуть надіслані з цього приводу

8 серпня на адресу департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації електронною поштою надіслані опрацьовані В. НАЛУЖНИМ і М. КОРОБКОМ зауваження щодо зазначеної вище оцінки впливу на довкілля, які мають бути розглянуті організатором слухань.

Археологи радіють з перекопаного Дніпра і знаходять все нові історичні пам'ятки

Сьогодні, 14 серпня, на перекопаних вулицях Дніпра було знайдено згадку про перший Бельгійський трамвай 1897 року – так званий «костиль». Про це йдеться на сторінці історика, заслуженого працівника культури Юрія ФАНИГІНА у Facebook, передає «Дніпроград».

Прямо у центрі міста з траншеї на площі Героїв Майдану історик вилучив незвичайну знахідку.

«Як завжди без шматочків кераміки та кісточки тобі не вилізи. А там ще згадка про перший

бельгійський трамвай 1897 року – «костиль». Це така штука, якою кріпили колії до шпал. І, до речі, давня бруківка досі на площі, але на глибині 60 сантиметрів. Ось як багато ми асфальту навалили за 70 років. А предкам вистачало одного шару бруківки», – пише Юрій ФАНИГІН.

Раніше повідомлялося, що у Дніпрі планують створити Музей міста.

Ольга АНДРОСОВА,
сайт «Дніпроград», 14 серпня 2018 року.
http://dniprograd.org/2018/08/14/arkheologiyadiyut-z-perekopanogo-dnpra-i-znakhodyat-vse-novi-istorichni-pamyatki_70331

Вочевидь, сьогодні, в умовах гібридної війни, коли російська пропаганда активно працює якраз на підвир національних цінностей, ми мали б краще розумітися на тому, що становить наш національний інтерес.

Недавно в одній з публікацій на <http://vgoles.com.ua> зустрілися цікаві роздуми з приводу того, що українці, які переважно пишуться своєю національністю, все ж бояться заявити про свою українськість у політичному плані і «...рік за роком віддають управління державою у руки людей, яким байдуже, а часто й ворожі будь-які прояви українськості...».

У зв'язку з цим згадалося, як колись на початку 90-х років доводилося брати інтерв'ю в українського політичного і громадського діяча, Голови Центрального Проводу Об'єднання українських націоналістів (державників), засновника і головного редактора журналу «Самостійна Україна» Павла ДОРОЖИНСЬКОГО.

Він тоді приїхав до нашого доволі зросійщеного і далекого від столиці міста на запрошення групи українських активістів. Маючи великий досвід боротьби за українську ідею, під час спілкування пан Павло ДОРОЖИНСЬКИЙ багато говорив про те, що треба докласти неймовірно великих зусиль, поки наш народ відчує себе єдиним цілісним народом, самодостатньою нацією і навчиться відстоювати власний інтерес, не підпадаючи під впливи як сходу, так і заходу. Часу минуло з тих пір чимало, а тема залишається актуальною і сьогодні. І не тільки для політологічних досліджень.

Час від часу доводиться спостерігати, як навіть на рівні пересічних громадян трапляються дискусії на предмет того, куди нам іти і що робити? Ці розмови виникають найчастіше спонтанно у чергах, в маршрутках і взагалі там, де збирається чимало людей.

Так сталося й нещодавно. У поштовому відділенні зібралася чимала черга: комусь треба було сплатити комірне, комусь від-

Чому українці бояться бути українцями, або Дещо про пропаганду на пересічному рівні

правити перекази... Хтось із присутніх висловив невдоволення тим, що поштовики знову підняли комісійний збір за послуги. Сказали щось на кшталт того, що про людей ніхто не думає, порядку в країні немає.

Інший молодий чоловік відразу зреагував на ці слова, заявивши, що й, справді, ладу нема. Бо потрібно, аби було так, як у Росії. Ось там – порядок, а не те що у нас. На зауваження, що навряд чи нам годиться брати за приклад країну-агресора, який кожен день вбиває українців, чоловік аж скипів. Розмова перетворилася на відверту сварку, під час якої він заявив, що хоч він патріот України, але в Росії однаково порядок кращий. Врешті, учасники цієї неприємної дискусії залишилися кожен при своїх думках.

Звичайно ж, вразило, що молода людина, котра, судячи з віку, виховувалася у незалежній Україні, не тільки зневажає свою батьківщину, а й готова вилучити для власного життя сумнівні цінності «руського міра». Бо насправді, не дай, Боже, нам у своїй країні мати такий порядок, де особа не має права голосу, де нехтуються фундаментальні права людини, де будь-яка критика влади карається ув'язненнями, каральною психіатрією тощо. А в Росії зараз відбувається саме це, про що свідчить чимало прикладів; зокрема, це стосується й долі тих українських громадян, які ніні там несправедливо ув'язнені. Не менш тривожним видається й те, що у доволі великій черзі знайшлася всього одна-єдина людина, яка взялася дати опір проросійським просторікуванням чоловіка. Всі решта мовчали так, ніби води в рот набрали. У черзі стояло чимало людей похилого віку, тобто тих, чие свідоме життя пере-

важно пройшло у комуністичній тоталітарній системі, коли говорити на суспільні чи політичні теми привселюдно, дійсно, було страшно. Коли, як у Олександра ГАЛИЧА: «Промолчи, промолчи, промолчи!...», – вважалося найкращим засобом виживання.

Навряд, щоб всі так вже схвально ставилися до країни-агресора. Але, очевидно, колись пережитий цей страх затулює їм уста?

Та були у приміщенні й значно молодші люди, які не зазнавали тиску радянського режиму, які виростили під синьо-жовтим прапором, у системі інших цінностей, де певною мірою були присутні і свобода слова, і демократичні цінності. Але промовчали й вони. Тож правду кажуть, що іноді мовчанка буває красномовнішою за слова. Схоже, що це був саме такий випадок. Ось тільки що він демонстрував: справді страх заявити про свою позицію чи просто глуху байдужість? Навіть не стільки до долі країни, як до своєї власної.

Вочевидь, сьогодні, в умовах гібридної війни, коли російська пропаганда активно працює якраз на підвир національних цінностей, ми мали б краще розумітися на тому, що становить наш національний інтерес. Однак це відбувається не завжди і не для всіх.

Так, українці можуть обвалити рейтинг веб-сторінки федерації футболу за зневаження гасла «Слава Україні!». Але чи завжди вони захотять поговорити зі своїм зросійщеним сусідом, аби спробувати переконати його в тому, що «руський мір» і «російський порядок» нічого доброго для України не несуть?

Ми багато говоримо про ворожий інформаційний вплив на нашу країну, про агресивну російську пропаганду, але мало

50% дніпрян вважає, що необхідно обмежити економічні відносини з РФ, а 14% - за їх розширення

Половина мешканців Дніпра вважає, що Україна повинна обмежити або ж повністю припинити економічні відносини з Російською Федерацією. Про це стало відомо з дослідження соціологічної групи «Рейтинг», передає «Дніпроград».

Так, дві третини дніпрян вважають Росію країною-агресором по відношенню до України. Втім, чверть з опитаних так не вважають.

Відповідно до цього, 50% респондентів зазначають, що Україна повинна обмежити економічні відносини з РФ, а 25% - проти подібних кроків. Варто також додати, що 14% опитаних взагалі вважають, що економічні зв'язки з Росією варто розширити.

Що стосується питання війни на Донбасі, то 35% дніпрян виступають за замороження конфлікту. У свою чергу, 33% пропонують надати окупованим територіям певну самостійність, федеративний статус в межах України. 10% мешканців Дніпра виступають за продовження військових дій до перемоги та встановлення конституційного ладу. 7% - підтримують повне відділення ОРДЛО.

Нагадаємо, що кожен десятий мешканець Дніпра вважає Януковича найкращими президентом в історії України.

Антон МОРОЗ,
сайт «Дніпроград», 9 серпня 2018 року

звертаємо уваги на речі більш прості й буденні, які також несуть у собі певні загрози, які працюють на те, щоб українці не хотіли вважати себе українцями.

Зокрема, кожного дня по вулиці, на котрій проживаю, проїздить великий автобус за рейсом «Кропивницький – Москва». Як вдалося з'ясувати у мережі Інтернет, пряме автобусне сполучення з російською столицею мають чимало українських міст: Полтава, Івано-Франківськ, Київ, Чернівці, Запоріжжя, Кривий Ріг... І не тільки з Москвою, а й з Петербургом, скажімо, також. Тобто, кожного дня десятки, а, може, й сотні людей, направляються у ворожу для України країну – хтось на гостину, хтось на роботу. Мета не має значення. Але значення має те, що мимовільно всі ці люди будуть піддаватися російському впливу, російській пропаганді, тому «промиванню мізків», якому піддається все російське суспільство.

Чи зможуть вони, як належить, відфільтрувати бруд ворожої пропаганди? Маю у тому великий сумнів. Доводилося спілкуватися з деким із числа тих, що поверталися з таких заробітків. Зазвичай про свої вояжі до Росії схвально відгукуються у приватних розмовах. Можливо, й не тільки у приватних? А так само, як той молодий чоловік, де-небудь у черзі чи в маршрутці будуть розказувати про гарні «російські заробітки», про те, що для поїздки туди мови вчити не треба, бо всі і так все розуміють, про жорсткий російський порядок, у якому не потрібно думати, а тільки підкорятися і ще багато про що. І добре, якщо знайдеться бодай хтось, хто намагатиметься протистояти цій гібридній пропаганді на пересічному рівні. А якщо не знайдеться?

То, значить, будемо мовчати і робити вигляд, що нічого не відбувається? Бо так простіше. Бо так спокійніше. Бо ми просто боїмося бути українцями...

Наталка КОВАЛЬЧУК, сайт «Права людини», 19 липня 2018 року
<http://khpg.org/index.php?id=1532027351>

Згадана тільки-но поезія поєднана автором з однойменною скульптурною композицією, на якій козацтво обурено піднімає зброю у відповідь на заборону польського короля захищати від татар українські землі. Лист козаків до можновладця з відповіддю-відмовою («veto»), пришпилений кинжалом до столу. До речі, кинжал так само має назву «рондель», що й вид поетичної форми вірша. Така собі промовиста деталь.

Процес становлення самосвідомості нації поет Василь НОВІКОВ висвітлює у циклі «Промовляє каміння». Образи Атланта, Рахіль та Лії, Моїсея, Раба, що прокидається, Генія Перемоги, натхненні скульптурами МІКЕЛАНДЖЕЛО. Василь пропонує осмислення біблейських образів МІКЕЛАНДЖЕЛО крізь призму сучасності. Пам'ятаєте, як Моїсей вивів іудеїв з рабства Єгипетського? Чи не це ми маємо пережити нині, коли з'явиться Геній Перемоги? Але для того Раб повинен вмерти. В кожному з нас.

*Не ворожеча, де душа слаба
Убивцям лютим кинута під ноги –
За волю то шляхетна боротьба.
І ось прямує дух до перемоги,
Переступивши мертвого раба.*

Ось так – словом і стеклом – наш земляк Василь НОВІКОВ творить сучасні образи та відтворює легендарний дух звитяги українського народу. Адже оспівувати подвиги, вдихаючи силу духу в нинішнє покоління належить тим, хто має на це талант і на-снагу. І, звичайно ж, чисте серце.

СЛОВОМ І СТЕКОМ

Вперше з Василем НОВІКОВИМ та його творчістю я познайомилась у 2001-му році, на виставці, у Криворізькому історико-краєзнавчому музеї. Тоді увагу глядачів привернули крихітні скульптурки, в яких були і рух, і вражаюча кольорова гама, і сам готовий образ як результат польоту фантазії їхнього творця. Це все його роботи: Василеве козацтво, де «дрібнота» фігурок піднімалась на бій, скакала на конях, танцювала і варила куліш! В тих персонажах відчувається подих свободи, бо вони відображають різні грані життя українського козацтва.

Та сам молодий автор, сміливий і зухвалий, лише починав підкорювати мистецький Олімп. Жанрові сценки того часу (безпосередні у своїх почуттях і

лення ОБРАЗУ. Тому він трансформує образи народного фольклору, створюючи власних героїв. До речі, родина всіляко підтримує Василя. Так, у співпраці з донькою Софією він виконав цілу низку робіт: «Петро Скеля», «Сава Пупопуз», «Наум Вишня» та інші.

Ще одне його захоплення – це колекціонування козацьких імен та прізвищ. Ось що про це розповідає його дружина Ірина: «Василь знайде якесь особливо дотепне і тишиться: «А тепер зліплю ось такого козака!». Безіменних у нього не буває. Крім імені, «виношує» в уяві його лик, позу, загальну ідею. Буває, що, зліпить і навіть розпише в кольорі – ну, не козак – просто вогонь! Я радію. Раптом Василь наступного дня зім'яв роботу в грудку. «Навіщо?!», – питаю. «Я його не відчуваю так, як хочу. Зроблю інакше». І перероблятиме доти, доки скульптурка стане дійсно ніби живою».

Значний поштовх до творчості Василю дали буремні події кінця 2013 року, які він трансформує в художні образи. Козацький дух українського народу піднявся з новою силою, коли зі сходу прийшла війна. Василь НОВІКОВ переконаний: саме в такий час митці не можуть мовчати, бо їхня зброя – це творчість.

У Василя НОВІКОВА є композиція «Лебедін і Змія» (2015). Автор присвятив її криворізькому герою Іллі ГАЙДУКУ, що загинув чорної ночі 14 червня 2014 року в збитому ворогами літаку ІЛ-76. Тут немає портретної схожості, лише образ юнака, що обертається в птаха і злітає в небеса перед лицем страшної потвори-змії (алегорія російсько-імперських сил). Кров'ю серця був написаний вірш, присвячений трагедії. Зокрема, там є слова про те, як лебеді-янголи на крилах несуть захисників із собою, немов заколисуючи їхні зранені душі:

*...Зміям - корчі, літаючим – небо.
Божий спадок у кожного свій.
Летимо, зволікати не треба –
Там, за обрієм сад золотий,*

*Де під явором вічнозеленим
Предки славні зібрались в цей час
Частуватись напоєм священним
І назустріч вам вислали нас.*

(Вірш В. НОВІКОВА «Пам'яті загиблих в літаку Іл-76», написаний 14.06.14)

Відповіддю тим, хто «за мир» і вмовляє український народ скласти зброю перед Росією-агресором, є «Козацький рондель»:

*Про що ж бундючні думають пани,
Що війську подають такі поради –
Покласти зброю і спалить човни
Підтримки миру доброго заради?*

*Ні, клич козацький бойовий гучний
Всі чують, попри напади і зради.
Не згодяться України сини
На ворогів оманливій знади –
Покласти зброю і спалить човни.*

P. S.

Дякую родині НОВІКОВИХ за матеріали з домашнього архіву та світлини. А всі бажаючі можуть завітати на персональну виставку Василя НОВІКОВА. Її планують відкрити у міській виставковій залі цього року, 16 жовтня, о 15-й годині.

Матеріал підготувала Олена МАКОВІЙ

На світлинах: (на 1-й сторінці) – Василь НОВІКОВ; (на 3-й сторінці) – роботи НОВІКОВА – (вгорі) Композиція «Козацька рада», (в центрі) – Петро Скеля і Курінний Яким Бессараб; (внизу) – Ілько Незамай.

щирі) на жаль, не збереглися. Про своє захоплення Василь розповів так: «Займаюсь скульптурною мініатюрою на тему запорозького козацтва. Техніку ліплення опановував самостійно. Починав створювати роботи з кольорового дитячого пластиліну, потім перейшов на пластилін скульптурний (або: для моделювання), готову фігурку розписую акриловими фарбами; висота фігурки пішого козака розмірами від 8-ми до 10-ти сантиметрів, а ще в оформленні використовую природні матеріали: мох, траву та інші. Мене надихає історія козаччини. Образи й цілі композиції розробляю сам. Кожен козак має ім'я та прізвище, які іноді доповнюють створений образ».

Художник вдосконалював майстерність, і вона набувала неповторних, тільки йому притаманих, рис. Важливим етапом творчого життя стала виставка його робіт у 2005 році у Музеї гетьманства. Вона спонукала митця до копійки роботи над костюмами персонажів. Він намагався дотримуватися історичної достовірності. На думку Василя НОВІКОВА, історичні реалії для художника – лише форма для вті-

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ГАЗЕТУ, ЯКА ВАС ЗАХИЩАЄ!

Передплатіть нашу газету «Промінь Просвіти Є», газету, яка перемається питаннями розбудови Української держави на рівні області та Криворіжжя, а також – розбудови й організації системи самоврядування громад у регіоні. Наша позиція – діяти при цьому виключно на базі дотримання прав людини й послідовного виконання вимог, записаних у Конституції України.

Вся необхідна інформація для передплати цього громадсько-політичного видання патріотичного спрямування містяться в довіднику «Укрпошти» під назвою «Каталог місцевих видань України. Дніпропетровська область».

Зробити передплату можна в будь-якому відділенні «Укрпошти» на території Дніпропетровщини. Передплатний індекс газети 60093. А вартість передплати (включно з оплатою поштових послуг) складає: на 3 місяці – 16 гривень 78 копійок.

Сподіватися на себе чи громаду?

Цей матеріал можна було б назвати більш образно. Наприклад, «Відро води у бочці горілки», щоб читач одразу заінтригувався. А сутність питання була б однакова. Так у чому ця сутність?

посилювати внаслідок чи то азарту, чи то змагальності. Однак пара не змогла досягнути свого максимуму і дала тільки 93% свого сумарного індивідуального результату. Залучили інших. Спільний ре-

й результат був закономірним - бочка води замість бочки горілки, хай і розведеною водою.

Яким є ефект Рінгельмана у соціально-політичному і громадському житті?

А ось таким і є - за умови, якщо ця спільна мета не є особистою метою члена групи, громади, суспільства.

Учасники визвольних змагань за волю України різних епох і часів не шкодували живота свого, і там ефект Рінгельмана жодним чином не міг проявитися. Бо кожен викладався не на 100%, а на 200% - і сам воював, і товариша виручав. Те ж саме можна сказати і про покоління українських правозахисників, політв'язнів часів СРСР. Про перші покоління рухівців, інших національних і національно-демократичних сил. Про кращих зі сьогодення.

Коли ж завдання, поставлене перед спільнотою, не стало особистим мотиватором якогось члена цієї спільноти чи групи таких, ми побачимо ефект Рінгельмана в усій красі. Ці люди будуть імітувати роботу чи участь, по можливості її уникати, бо особисто не замотивовані на максимальний спільний результат.

Це добре видно в усіх заходах, на які учасників організують, зганяють, наймають за гроші, наприклад, у проплачених мітингах.

Тож, уся таємниця вдалого виховання чи пропагандистської роботи в тому, щоб об'єктивно важливі і потрібні для громади, суспільства, Нації, Держави завдання і цілі зробити індивідуальними мотиваторами діяльності окремих осіб - в ідеалі кожного. Тоді буде зовсім інший ефект - ефект посилення групової активності за рахунок того, що кожен учасник старастяся на повну потужність і тим посилює спільну роботу, збільшує спільний результат - наближає цапливе Завтра.

Віктор РИБАЧЕНКО,
шеф-редактор часопису
«Час і Події», завідувачий
кореспондентським пунктом
часопису в Україні, 9
серпня 2018 року.
<http://www.chasipodii.net/article/21278/>

Редактор газети: Сергій ЗІНЧЕНКО,
Редакційна колегія: Сергій ДАШ-
КОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Микола
КОРОБКО (голова об'єднання), Олександр
ЧИЖИКОВ. Логотип виготовив Вадим
БОРИСЕНКО. Газета виходить двічі на
місяць. Комп'ютерна верстка Л. Верьовки.

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник – ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».
Свідоцтво про державну реєстрацію
№ 2162 – 900 р, видане 23.02.2017 р.
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг,
вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net.
Тел. 067-568-39-73, 050-413-12-95

СВІТЛЕ СЛОВО ВІД СЕРЦЯ

ДО СЕРЦЯ

Щоб природа всміхалась назустріч

Сергій Зінченко

І
Г
Р
І
З
Н
І
С
У
Т
І
Н
К
И,

І ВІРА, І КОХАННЯ

Життя ще не завершилось. Воно триває. Про це і вірші. Як у контексті погляду на світ з Україною в центрі, так і у контексті погляду очі в очі: під знаком любові.

Кожна людина (якщо вона не лялькоподібна істота під владою пихатих) сама обирає свій шлях: творити чи руйнувати, світити чи грітися в променях світла інших, працювати чи паразитувати, долати численні перешкоди і завдяки цьому духовно зростати чи паскудити життя іншим, дбаючи на цій основі про свої матеріальні здобутки. У кожного це виходить по-своєму, і я теж зробив свій вибір, образно окресливши його в цих віршах.

Над світом панує сонце, і світанок щоразу святкує народження дня. А чи ми самі є його продовженням, рухаючись у завтра, подібно до його променів? Чи, може, одні застигли уявними пам'ятниками собі «великим» десь посеред тимчасових щедрот і вважають, що, так би мовити, вже й Бога вхопили за бороду, а інші – скрутилися бездуховною калічкою, зачаївши образу мало не на весь світ? Мусимо, попри все, йти-летіти, долаючи життєві перешкоди-випробовування, хоча час від часу гостро хочеться зупинитися і вигукнути на все горло: «Все! Досить! Край!.. Не хочу!.. Не можу, Боже!..»

Але – треба. Бо ми всі приречені на те, аби мислити й творити відповідно до свого призначення. А тому маємо бути вдячними за даровану нам можливість це робити, а не засмічувати світ своєю присутністю. Щоб природа всміхалась назустріч. Бо інакше результат нашої діяльності буде протилежним: СміттеSapiens.

Я в небеса твої своїми зазираю

*Промінням сонячним зігріті небеса,
Життя квітує на землі і пахне житом,
А серед жита – твоя сонячна краса
Бує казкою, дарованою літом.*

*Я в небеса твої своїми зазираю,
Світанком сонячним веселку зустрічаю
І у міжзоряний політ безкрайнім світом
Ми летимо і над тим житом, і над літом.*

*Єдна я сяйвом нас міжзоряний політ,
Серця рятує від самотності, від болю.
Він береже від лихоліть, несе в блакить
Над теплим літом і над житом серед поля.*

*Я в небеса твої своїми зазираю,
Світанком сонячним веселку зустрічаю
І у міжзоряний політ безкрайнім світом
Ми летимо і над тим житом, і над літом.*

*Кудись літа, кудись поділися віки
Ми знову вдвох, в однім раю, моя кохана,
Посеред літа ще не сплетені вінки,
Ще не вигнанці ми, а наш політ – нірвана.*

(З другої поетичної збірки криворізького літератора Сергія ЗІНЧЕНКА, яка вийшла в липні цього року під назвою «І грізні сутінки, і віра, і кохання» у видавництві «Лілія», що в Хмельницькому.)

СВІТЛЕ СЛОВО ВІД СЕРЦЯ ДО СЕРЦЯ

Газету друкує офсетним способом
КП «Криворізька друкарня»
Криворізької міської ради
50050, м. Кривий Ріг,
пр. Металургів, 28,
тел. 90-63-35.
Обсяг - 1 друкований аркуш.
Наклад - 1000 примірників.
Замовлення № 1510.